

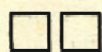
Sämre anställningstrygghet – risk med SIA:s friare resursanvändning

Efter vilka principer bör resurserna i grundskolan fördelas? Det är en väsentlig fråga som SIA ägnar betydande intresse i sitt betänkande "Skolans arbetsmiljö". I dagsläget sker resursfördelningen enligt centrala föreskrifter i stort sett likformigt till olika skolor, stadier och ämnen. Ingen hänsyn tas till den verkliga storleken på klasserna, till problemsituationen i skolorna, till upptagningsområdets sociala struktur etc. Endast då det gäller speciallärreressursen kan en viss problemstyrd fördelning äga rum men även i detta avseende tycks behovsaspekten vara mindre väl beaktad.

□□ SIA är kritisk mot den rådande ordningen och visar att storstadskommuner och skolor med väldokumenterade problem ofta har mindre resurser än små kommuner där situationen i skolorna är tämligen godartad. Detta förhållande vill utredningen ändra på. För att uppnå ett över hela landet likvärdigt utbildningsresultat måste resurserna fördelas olika, menar SIA. Detta kan inte komma till stånd genom centralt givna direktiv utan bör ske efter lokal bedömning. I avsikt att förena stadga med flexibilitet skapar utredningen två resurstyper:

- en basresurs av lärarveckotimmar lika med antalet elevveckotimmar vid tillämpningen av gällande delningstal
- en förstärkningsresurs som består av de timmar vilka nu utgår som specialundervisning, resurstimmar, särskild undervisning och timmar för elevs kvarstående jämte allmän stödundervisning och vissa speciella anslag som fördelas på regionala och lokala bedömningsgrunder.

Det är nog ingen tvekan att det nuvarande systemet för fördelningarna av statsbidraget innehåller en del brister och att en översyn är berättigad. En

debatten

organisation med arbetslag och arbetsenheter, en samlad skoldag med inslag av sk fasta och fria aktiviteter ställer krav på en annan och mjukare metodik för resursanvändningen. Men den nuvarande ordningen har också betydande fördelar. Den har utgjort en god garanti för lärarnas anställning och förhindrat obefogad rörlighet i sammansättningen av personalen. Ur facklig synpunkt är det väsentligt att SIA:s förslag till ny modell för fördelningen av statsbidraget till kommunerna i fråga om lärarlönerna inte underminerar arbetsmarknaden för de olika lärargrupperna. Tyvärr tycks inte det föreslagna systemet innehålla klara garantier mot en försämring i detta avseende.

Enligt timplanen

Av de angivna resurstyperna har endast basresursen en bestämd destination. Den motsvarar elevveckotimmarna i de olika ämnena enligt timplanen. Av förstärkningsresursen är visserligen lärarna garanterade 0,45 vtr/elev men ingenting sägs hur fördelningen skall ske mellan de olika stadierna och ämnena – undantag slöjd och hemkunskap – endast att den dominerande delen av potten omedelbart bör överlämnas till de olika rektorsområdena efter en kommunal behovsbedömning.

Denna ordning innehåller betydande osäkerhetsfaktorer. I nuläget ingår för lärarna på högstadiet i respektive ämnen 80 % av den nuvarande sk resurstiden. Endast 20 % kan användas för andra insatser än lärarledda lektioner, men huvuddelen tas i anspråk för lärartjänster. Enligt SIA-förslaget förs resurstiden till den kommunalt disponibla förstärkningsresursen och kan teoretiskt sett tilldelas helt andra skolor, stadier och ämnen än vad som tidigare skedde. Visserligen är det troligt att den kommunala och lokala fördelningen under den första tiden inte kommer att åstadkomma alltför drastiska förändringar i tjänsteunderlaget för de olika lärarkategorierna men på längre sikt kan den friare resursanvändningen innebära stora problem för lärarna.

En del lärargrupper och ämneskombinationer kan i det läget drabbas särskilt hårt. Betydande omflyttning av lärare mellan rektorsområdena kan bli följden.

Även för lärarutbildningen kan svårigheter vid planeringen uppkomma. Den av SIA rekommenderade undervisningen i ämnen som inte ingår i lärarnas examen utgör sannerligen inte någon acceptabel trygghetsbuffert för de uppsägningshotade lärarna. Inte heller är erbjudandet att leda de sk fria aktiviteterna någon större tröst för lära-

re utan intresse eller fallenhet för en sådan verksamhet.

Snål lärartilldelning

Dessutom finns anledning att reagera mot den snåla lärartilldelningen av förstärkningsresursen. Skolan förfogar för i genomsnitt över 0,530 vtr/elev för i huvudsak insatser av lärare. Endast viss del av resurstiden kan tas i anspråk för annat än lärararbete, men denna motsvarar bara ca 0,017 vtr/elev och begagnas mest för att sysselsätta lärare. Även om huvuddelen av de 0,03 lvtr/elev som länsskolnämnderna disponerar kommer lärarna till del, sker en avsevärd försvagning av tjänsteunderlaget för lärarkåren, minst 0,05 lvtr/elev eller ca 100 miljoner kronor. Det är en allvarlig konsekvens som inte bör fördöljas genom det tidstillskott till tjänsteunderlaget som på annat sätt, t ex via den föreslagna nedsättningen för studieledarna, kommer till stånd. Denna betalas också med huvudlärarpengar om SIA får som den vill.

En friare resursanvändning har många fördelar men den får inte komma till stånd på bekostnad av lärarnas anställningstrygghet. Den kommunala fördelningen av förstärkningsresursen måste därför förses med en del spärrar och varje rektorsområde garanteras en bestämd del av förstärkningsresursen. Viss del, förslagsvis motsvarande den nuvarande resurstiden, måste gå till respektive stadier och ämnen. Vilken årskurs och arbetsenhet som tilldelas resursen kan bestyrelsen bestämma över. Längre bör inte friheten i resursanvändningen sträcka sig om lärarna skall kunna uppleva vettiga anställningsförhållanden. Dessutom måste lärarkvoten av den angivna förstärkningsresursen öka i förhållande till förslaget. Några förluster i jämförelse med nuläget kan inte accepteras.

BERNT KARLSLAND

Ersättning för synpunkter på SIA

Stockholm tillhör de kommuner som ska yttra sig över SIA-betänkandet till utbildningsdepartementet. Uppenbarligen är skoldirektionen intresserad av lärarnas synpunkter. Studiedagsgrupperna uppmanas göra sammanställningar av sitt arbete och sända in detta till skolförvaltningen. Till den eller dem som gör dessa sammanställningar utlovas visst timarvode.

Malmö – också remissinstans – uppmanar samarbetsnämnderna vid varje skola att avge yttrande om SIA till skolstyrelsen. Därigenom ska alltså de olika personalkategorierna – liksom elever och föräldrar – ha

chans att få gehör för sina åsikter om SIA.

I Göteborg menar skolsekr Einar Tunlid att det blir svårt att låta lärarnas synpunkter komma fram. Några särskilda arrangemang för att få deras mening om SIA har man inte gjort. Einar Tunlid säger att han förutsätter att lärarna yttrar sig genom sitt fackförbund.

Jönköpingslärarna är enligt skolsekr Stig Johansson "Välkomna med synpunkter på SIA". Men från skolstyrelsens sida vidtas inga åtgärder för att inhämta skolpersonalens uppfattningar om utredningsbetänkandet.